

Z HISTÓRIE

Pokrok ide dopredu, ale z minulosti sa treba tiež aj poučiť'. Pri tejto príležitosti by sme nemali zabúdať na ľudí, ktorí boli pri tom.

(Kc)

NAJSTARŠÍ VODIČ ŠTEFAN KUBÁN JAZDÍ AJ S DEVIATIMI KRÍŽIKMI NA CHRBTĚ

Doba alkoholu za volantom ako poľahčujúca okolnosť po vojne netrvala dlho

O týždeň oslávi deväťdesiat rokov najstarší profesionálny vodič na Slovensku – Štefan Kubán z Piešťan. Vodičské skúšky si urobil za prvého slovenského štátu v roku 1941. Od dôb, keď mu v hoteli Lipa dali po záverečných skúškach vodičský list, najazdil milión kilometrov bez nehody. Vozil muníciu i potraviny počas urputných bojov na Kaukaze. Guľky sa mu však vyhýbali. Bol predurčený žiť a rozvážať chudobných ľudí do práce a študentov do škôl.

Ako profesionálny vodič autobusu jazdil na všetkých linkách nášho regiónu. No najviac na trase Nové Mesto nad Váhom – Vrbové. Boli to časy, keď vodič sedel za volantom od piatej hodiny ráno do polnoci. Len v prestávkach si mohol oddýchnuť a zjesť obed z „konvičky“ či z obedára. Napríklad v Podolí na železničnej stanici, kde mali šoféri a ich sprievodcovia miestnosť na natiahnutie si kostí. Boli to časy, keď lístky „štikal“ sprievodca, keď ľudia pomáhali tlačiť autobusy alebo ich zaťažovali vzadu vlastnou váhou, aby sa autobus pohol do šmyklávého kopca. Tie časy voňali naftou, ktorú vodiči nalievali do nádrží autobusov pomocou krhličiek. Táto doba plná poetiky cestovania hoci aj s alkoholom za volantom, ktorý bol pri dopravnej nehode poľahčujúca okolnosť, netrvala dlho. Takto o nej rozpráva Š.

Kubán: „Záverečné vodičské skúšky som robil aj so štrnástimi chlapmi z Piešťan a okolia. Bola medzi nami aj jedna žena. Volala sa Čimová, bývala na rohu 'masárskej' ulice. Tá chodila aj po chodníkoch. Skúšky sme robili na malých súkromných autobusoch, čo vozili klientov do kúpeľov. Mali ich Klein, Kuník a futbalista Kutina. V Piešťanoch prevádzkoval autoškolu Pokorný, cvičné jazdy sme absolvovali na jeho pragovke. To bolo osobné auto.“

Na Kaukaze padali vojaci aj kone

V roku 1942 narukoval mladý vodič na front, dostal sa až na Kaukaz. Nákladným vozidlom Tatra 27 B každý deň vyrážal a 150 kilometrov dlhú štreku až k Čiernemu moru. „*Tam som sa aj kúpал,*“ usmieva sa po desiatkach rokov piešťanský autobusový veterán. „*Na Kaukaze som vozil do prvej línie potravu a muníciu pre pešiakov, ale to sa mi neľúbilo, pretože moc padali a bolo tam aj veľa ranených. Potom som sa dostal späť do Rostova. Z vojny som v roku 1943 poslal domov pozdrav. Bol na ňom odfotený posledný konský záprah. Všetky ostatné koničky 'vozotajcom' vykapali.*“ Vojak Kubán demobilizoval pred Vianocami roku 1945 a už v roku 1946 nastúpil ako vodič motorových koľajových vozidiel v Bratislave, kde si spravil aj príslušné skúšky. V tom čase sa postupne rozmáhala aj cestná doprava, a keďže on inklinoval k autobusom, preradili ho tam. „*Autospráva vtedy sídlila v bývalej mercedeske,*“ vysvetľuje pamätník tých čias.

V službe býval aj 19 hodín denne

„*V roku 1946 zriadili v Piešťanoch ČSD garáž na stanici, kde boli poštári. Začal som jazdiť na linke Nové Mesto nad Váhom – Vrbové. V roku 1946 so mnou jazdili sprievodcovia Štefan Staňák a Peter Poláčik. Cesty boli kamenné, hrboľaté, autobusy mali motor vystrčený vpredu, za ním sedel šofér. Vychádzal som pred piatou ráno z Podolia, kde sme nocovali do Nového mesta Nad Váhom a večer sme končili pred polnocou. 'Chudobné' autobusy boli 'naválané', vozili sme aj študentov*

do obchodnej školy vo Vrbovom. Tam chodievali aj dievčatá z Podolia, ešte jedna z nich – pamätníčka bývala na Floreáte v Piešťanoch. Nevie, či ešte žije,“ spomína na štyridsiate roky minulého storočia starý usmievavý pán. Bol aj technikom. Jazdil autobusom na všetkých linkách po okolí, zapisoval kilometre a časy a z jeho údajov potom zostavovali cestovný poriadok. Robilo to obchodné oddelenie, ktoré sídlilo na Nádražnej ulici (dnešná Staničná) v „Zemnáničkej“ krčme – aj dnes je tam reštauračné zariadenie. Podľa jeho slov v päťdesiatych rokoch minulého storočia pracovalo v Piešťanoch 120 vodičov autobusov. Mnohí prichádzali do práce aj zo vzdialenejších končín. Napríklad aj z Považskej Bystrice. Deduško si spomenul aj na zavedenie linky Piešťany – Přerov, prvá jazda patrila jemu: „Bolo to v roku 1949, jazdil som aj s kolegom z Hornej Stredy. To bol prípoj na Olomouc. Ale nebola to príliš frekventovaná linka. Cestovný lístok do Přerova stál vtedy 42 korún, pričom pre ilustráciu uvediem, že plat profesionálneho vodiča sa pohyboval od 1400 do 1500 korún - záležalo od odpracovaných hodín. K tomu sa prirátali paušály a príplatky.“ Štefan Kubán si spomenul, ako raz vyhodil z autobusu opitého cestujúceho, ktorý šiel po „mulatčáku“ zo sklárni v Kvätnej do Strání. „Obťažoval cestujúcich, čo išli z kúpeľov, tak som ho, mierne povedané, vysadil, už to nemal pešo ďaleko,“ smeje sa vodič.

Keď nerobili cestári, autobus nešiel

Na otázku, ako boli v tom čase upravené štátne cesty, Kubán odpovedá: „Veľakrát sme museli v Kvätnej čakať, až posypú kopec Javorinu. Keď sa cestári vrátili a dali mi pokyn, že môžem ísť, poslúchol som, lebo autobus sa šmýkal, keď nebol plne obsadený. Bývalo v ňom niekedy len päť, šesť a najviac desať ľudí. Takže kto by mi pomohol? Často som dal pokyn, aby si všetci sadli dozadu, lebo som potreboval vozidlo zaťažiť. Na dedinských linkách som často žiadal cestujúcich, aby si vystúpili, lebo som potreboval potlačiť. To sa mi ale na diaľkovej nemohlo stať, tam museli byť cesty zjazdné. Ak neboli, nešiel som.“

Pamätník, čo strávil dlhé roky za volantom, ale aj v garáži, pretože do dôchodku šiel Štefan Kubán ako garážmajster, zažil často aj poruchy autobusov. Kazili sa maďarské Ikarusy 55-ky, kde bol motor vzadu a často sa uvoľňovala rýchlostná páka tým, že vypadol klin alebo poistka, lebo tam boli dlhé prevody. Vtedy požiadal cestujúcich, aby uvoľnili

miesto, on otvoril autobus, aby sa dostal k rýchlostnej páke. „Nasadil som ‘šrób’, zatiahol ho poriadne a išlo sa ďalej,“ spomína Š. Kubán. Alebo u „dízláku“ praskla vstrekovacia trúbka od čerpadla do motora. bolo ju treba vymeniť. „Mal som rezervu, ‘odšróboval’ som ‘holendríky’ a poruchu opravil. A keď som nemal náhradnú trúbku, pokračoval som v jazde. Vtedy mi nafta striekala až na topánky, lebo motor na škodovkách bol vpredu.“ Najazdil naozaj bez nehody až

milión kilometrov? „Nemal som veľkú haváriu. Iba raz ma v Čachticiach obiehal akýsi poslanec, chytil sa na vytŕčajúce ‘šróby’ z kola. Počkal ma v Novom Meste nad Váhom, mal poškrábaný lak. Pýtal sa ma čo s tým? A ja mu na to, že veď ja som vás nepredbiehal!“

Štefan Kubán odchádzal do dôchodku v roku 1982 ako garážmajster. Oženil sa v roku 1949 s Annou Veselou, s ktorou má tri deti. Dvoh synov – Štefana a Vladimíra a jednu dcéru Annu. Tá žije v Chicagu. Obaja jeho synovia pracujú v doprave. Štefan je vo vedúcej funkcii slovenskej autobusovej dopravy, Vladimír je vodič. „V našej rodine je päť Štefanov a všetci sú dopraváci, ešte aj piaty pravnuček. Môj otec bol tiež dopravák, ale pri železnici,“ chváli sa najstarší profesionálny vodič autobusov na Slovensku. Aj dnes, po rokoch ide radšej do ulíc autom ako pešo. „Kíby mám už vydrané. Auto – Kiu Picanto som kúpil pre moju manželku, ktorá bola chorá. Ona sa

volala Veselá. Aj bola veselá. Ale teraz je už smutná, aj ja som smutný, lebo ma v apríli minulého roku opustila, pritom 14. decembra by mala 80 rokov. Preto som smutný...“ Oči mu však zažiarili, keď si sadol za volant svojho auta.

Viera Dusíková

Piešťanský týždeň č.4/2012

Foto – archív p. Kubána